

Kuntoutusyritysten lausunnon liite asiassa VN/25273/2024

25.9.2024

Kuntoutusyritysten yksityiskohtaiset ehdotukset Soteri-rekisterin kehittämiseksi

1. **Palveluntuottajan muutto olisi vain käyntiosoitteen muutos olemassa olevaan palvelupisteeseen**

Suomen Kuntoutusyritykset ry:n jäsenistössä on saatu kahdenlaisia ohjeita toimipisteen tilamuutoksen Soteri-rekisteröintien suhteen. Toimipisteiden eli palvelupisteiden muutokset (käyntiosoitteen muutos) ovat varmasti yksi yleisimpiä Soteri-muutoksia vanhoille yrityksille, joten muutosten ohjeistamisella ja käsittelyillä on merkitystä. Tyypillisesti toiminta ei muutosyhteydessä muutu lainkaan, eikä uusia tiloja myöskään ennakkotarkasteta.

Ohjeistus muutoista on ristiriitaista. Yhtäältä [Valviran verkkosivuilla ohjeistetaan](#), että palvelupisteen osoitteenmuutos olisi toteutettavissa muuttamalla palvelupisteen tietoja.

Toisaalta jäsenistö on saanut aluehallintoviraston viranhaltijoilta viestiä, että käyntiosoitteen muutos tulisi toteuttaa siten, että olemassa oleva palvelupiste lakkautettaisiin kokonaan ja vastaavasti tilalle lisättäisiin kokonaan uusi palvelupiste, jolla olisi uusi käyntiosoite.

Valviran verkkosivujen ohje ei yksilöi sitä, tarkoitetaanko palvelupisteen osoitteenmuutoksella käyntiosoitteen muutosta vai postiosoitteen muutosta. Soterissa palvelupisteellä on vain käyntiosoite, ja postiosoite on palveluyksikön tasolla, joten todennäköisenä voitaisiin pitää, että palvelupisteiden muutosohjeella on tarkoitettu nimenomaisesti palvelupisteen käyntiosoitteen muutostilanteita.

Jäsen selvitti Kuntoutusyritysten avustuksella näkemyksensä aluehallintoviraston edustajalle, joka perusteli kieltäytymistään pelkästä käyntiosoitteen päivittämisestä seuraavasti. Jäsenen ja viranhaltijan tiedot on poistettu aluehallintoviraston viestistä:

Lähettäjä: (AVI) <@avi.fi>

Lähetetty: maanantaina, syyskuuta 2, 2024 9:14 ap.

Vastaanottaja:

Aihe: Soteri-rekisterin täydennyspyyntö_[jäsenyritys] Oy dl. 9.9.2024

Hei,

Palaan täydennyspyyntöön, jonka olen lähettänyt aiemmin kesällä. Soteri-rekisterissä ei ole mahdollista tällä hetkellä laittaa lopetuspäivämäärää koskien vanhaa palvelupisteen osoitetta. Kun yksityinen vastaanotto on muuttanut toiseen osoitteeseen niin se tarkoittaa, että Soteri-rekisteriin tulee lisätä uusi palvelupiste, jossa palveluita annetaan. Tällä tavalla Soteri-rekisteriin jää näkyviin palvelujen antopaikan historiatiedot ajankohtineen. Valvovan viranomaisen kannalta tämä on oleellista esim. jos on tarpeen aloittaa valvonta epäkohtailmoituksen perusteella.

Hakija on kaksi mahdollisuutta tehdä toiminnan muutos:

- lisätä palvelupiste olemassa olevaan palveluyksikköön (220 €) ja edellisen palvelupisteen lopettaminen (110 €) = **330 €**
- lisätä uusi palveluyksikkö sisältäen uuden fyysisen palvelupisteen (**370 €**)

*Pyydän täydentämään hakemusta edellä mainitusti mahdollisimman pian, **kuitenkin viimeistään 9.9.2024.** Määräajan noudattamatta jättäminen ei estä asian ratkaisemista, vaikka pyydettyjä asiakirjoja tai tietoja ei toimiteta. Myös kielteinen rekisteröintipäätös on asiakkaalle maksullinen. Määräaika voidaan asianosaisen pyynnöstä pidentää.*

Ps. Aluehallintoviraston ohjeistuksen voi lukea osoitteesta:

<https://avi.fi/asioi/yritys-tai-yhteiso/luvat-ilmoitukset-ja-hakemukset/sosiaali-ja-terveyspalvelut/palveluntuottajarekisteri-soteri/sosiaali-ja-terveydenhuollon-rekisteroinnit/palveluyksikon-ja-yhteisen-palveluyksikon-rekisterointi>

Viranhaltijan viittaaman uuden palvelupisteen tekemistä ei voida pitää missään nimessä tarkoituksenmukaisena toimenpiteenä silloin, kun palveluntuottajan toiminta jatkuu osoitteenmuutosta lukuun ottamatta ennallaan. Mikäli palveluntuottaja poistaa palvelupisteen (tai jopa palveluyksikön!) kuten avi yllä vaatii, aiheutuu muutosta tarpeetonta työtä sekä hakemuksen täyttävälle yritykselle, että hakemusta käsittelevälle viranomaiselle.

Palveluntuottaja joutuu palvelupisteen lopettaessaan syöttämään kaikki palvelupisteen yhteystiedot, toimintakunnat, vaaditut palvelupisteen suunnitelmat ja niiden päivämäärät, tiedot tietosuojavastaavasta, potilas- ja asiakasrekistereistä sekä tarjottavista palveluista ja asiakasryhmistä. Kaikki nämä tiedot joudutaan vaatimuksen vuoksi lisäämään ja käsittelemään toistamiseen pelkästään siksi, että yksi kenttä (käyntiosoite) on muuttunut. Perusteena tälle on rekisteritekninen puutteellisuus Soterissa. **Se tulee korjata Soterissa.**

- Kuntoutusyrityksien ehdotus on, että palvelupisteen käyntiosoitteen muutos voitaisiin tehdä Soterissa muuttamalla vain palvelupisteen käyntiosoitteentä.
- Lisäksi, mikäli muutto ei olisi koko rekisteröidyn toiminnan kannalta olennainen muutos, olisi kyse vain rekisteriin merkittävästä seikasta, josta ei tarvitsisi odottaa päätöstä.

Kuntoutusyrityksille kerrottiin elokuun alussa Valviran johtajien tapaamisessa, että Soteri on teknisesti nyt lähes niin valmis, kuin mitä voidaan odottaa. Toivomme todella, että tätä teknisestä puutteesta johtuvaa toimintamallia ei aiota jättää nykyisenlaiseksi, sillä se osaltaan edesauttaa jo nyt kriisiytyneitä Soteri-rekisteröintien käsittelytilannetta, kun muutoksista aiheutuu potilasturvallisuuden kannalta täysin tarpeetonta tietojen käsittelyä ja kuluja, niin lupamaksujen kuin yritysten laatimien tarpeettoman laajojen hakemusten vuoksi.

Yllä oleva viesti on pääosin saman sisältöisenä lähetetty myös Valviraan eva@valvira.fi 12.9.2024.

2. Hakemuksen täydentämisen tulisi olla mahdollista ilman erillistä jälkikäteistä päätöstä

Osaltaan Soterin ruuhkiin vaikuttaa se, että merkittävä osa hakemuksista joudutaan käsittelemään osin kahteen kertaan, kun avi tai Valvira pyytävät hallintolain 22 §:n (434/2003) mukaisesti hakemusta täydennettäväksi esimerkiksi puuttuvien päivämäärätietojen vuoksi. Hakemuksen tehneeltä yritykseltä saattaa puuttua esimerkiksi sote-valvontalain (741/2023) 16 §:n edellyttämä tieto valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelman laatimispäivämäärästä, jos yritys tuottaa palveluita hyvinvointialueille. Hallintolain 22 § sinänsä mahdollistaa hakemuksen käsittelyn myös ilman puuttuvaa tietoa, mikäli tietojen täydentäminen on tarpeetonta asian ratkaisemiseksi, mutta valvontalain 16 § ei erikseen määritä sitä, mitä puuttuvasta tiedosta tulisi Soteriin kirjata.

- Kuntoutusyrityksien ehdotus on, että valvontalain 16 §:n sisällytetyn STM:n asetuksenantovaltuutuksen perusteella voitaisiin antaa uusi sosiaali- ja terveysministeriön asetus, joka oikeuttaisi lupaviranomaisen (avin tai Valviran) riskiperusteisen harkintansa mukaan käsittelemään, hyväksymään ja tallentamaan Soteri-rekisteriin hyväksytyt hakemukset ehdollisena tai muuten ilman tiettyä puuttuvaa tietoa, kuten yksittäisen suunnitelman päivämäärätietoa.

Asetuksen sijaan muutos voitaisiin toteuttaa myös lakimuutoksena.

Ehtona olisi, että tieto lisättäisiin Soteriin esimerkiksi lain 17 §:n mukaisesti myöhemmin, esimerkiksi tietojen tarkastettaessa maaliskuussa 2025.

Myöhemmin lisättävä tieto ei olisi sote-valvontalain tarkoittama olennainen muutos, eikä siitä siten olisi tarvetta tehdä myöskään uutta rekisteröintipäätöstä. Lupaviranomainen voisi yksinkertaisesti kuitata tiedon vastaanotetuksi ja annetun ehdon täytetyksi.

STM:n asetuksella **tai lakimuutoksella** voitaisiin siis esimerkiksi määrittää, että Soteri-rekisteriin tallennetaan olennaisen päivämäärätiedon puuttuessa tieto siitä, *milloin tieto on viimeistään toimitettava*. Valvontaviranomainen valvoisi puuttuvan tiedon toimittamista.

Valvira ja avit joutuvat joka tapauksessa valvontalain 17 §:n mukaisesti lisäämään keväällä 2025 lukuisten ennen vuotta 2024 perustettujen sote-alan yritysten osalta nämä puuttuvat tiedot. Asetus- tai lakimuutoksella tuohon joukkoon voitaisiin lisätä myös ne uudet yritykset, joilta puuttuvat vastaavat tiedot.

Mikäli palveluntuottaja ei lisäisi palveluyksikön puuttuvaa tietoa Soteriin maaliskuuhun 2025 mennessä, voisi avi tai Valvira ohjata tai määrätä lisäämään puuttuvan tiedon lain 17 §:n 2. momentin mukaisesti.

Samoin avi tai Valvira voisivat hylätä hakemuksen, jos puuttuva tieto on potilasturvallisuuden kannalta merkittävä, huomioiden rekisteröitäväksi haetun toiminnan luonne, laajuus ja riskit potilasturvallisuudelle. Esimerkiksi tieto lääkehoitosuunnitelman olemassaolosta voi olla tärkeä, jos yritys tarjoaa lääkehoitoa.

Kuntoutuksessa suurimman yksittäisen riskin potilaalle muodostaa tyypillisesti kuntoutukseen pääsyn estyminen tai terapiasuhteen keskeytyminen, joten valvontaviranomainen voisi toiminnasta riippuen hyväksyä hakemuksen puutteellisena ja myöhemmin täydennettävänä tai riskiarvionsa mukaan jopa myös vaatia täydennettävää tietoa heti, kuten tähän asti on toimittu.

Sote valvontalain hallituksen esityksen (HE 299/2022, sivu 38/191) mukaan lain tarkoituksena on ollut lisätä muun muassa valvonnan riskiperusteisuutta. Palveluyksikön rekisteröinnin riskiperusteisuudesta on maininta myös hallituksen esityksen sivulla 40/191. Viranomaisen mahdollisuus kirjata, riskiarvion niin salliessa, puuttuvat tiedot myöhemmin täydennettäviksi tukisi riskiperusteista palveluyksikön rekisteröimistä ja nopeuttaisi palveluntuottajan hakemuksen käsittelyä. Tällöin täydennyspyynnön lähettämisen ja siihen saatavan vastauksen odottamisen ja käsittelyn sijaan valvontaviranomainen voisi hyväksyä hakemuksen suoraan täydennyksenvaraisena, ilman erillistä lisätietopyyntöä.

Yllä esitetty ehdotus on asetuksenantovaltuutusta koskevin osin käsitelty [vastauksissa kirjallisiin kysymyksiin 298/2024](#). Tietojen jälkikäteinen täydentäminen voisi olla silti myös lainsäädännöllisen tai muun jatkokehittämisen kohteena. Tämä vähentäisi erillisten viranomaispäätösten valmistelun tarvetta ja nopeuttaisi hakemuksen käsittelyä.

3. Palveluyksiköiden yhdistämiselle tulisi olla työkalu

Yhdistyksen jäsenistöltä on tullut tietoa siitä, että siirtymävaiheessa 2023-2024, kun Soteria on koottu vanhojen tietojen pohjalta, on jokaisesta jäsenyrityksen toimipisteestä (aiemmin esimerkiksi terveydenhuollon toimintayksikkö) luotu uuteen Soteri-rekisteriin oma itsenäinen palveluyksikkö.

Valviralta saadun tiedon mukaan tämä on johtunut siitä, että palveluyksikkö on ollut uusi toimija, eikä niitä ole rekisterissä voitu erotella olemassa olevista toimintayksiköistä. Näin ollen jokaisesta toimintayksiköstä on tehty palveluyksikkö, vaikka oikeampi muutos useammin olisi ollut, että toimintayksiköistä olisi palveluyksikön sijaan tehty *palvelupiste*.

Palveluyksiköt ovat toiminnallisia ja hallinnollisia kokonaisuuksia, joilla täytyy olla mm. palveluyksikkökohtainen omavalvontasuunnitelma. Valtaosa Kuntoutusyrittäjät ry:n jäsenistä on pieniä 1-3 työntekijän terapia-alan yrityksiä, joilla voi olla useita toimipisteitä, mutta joita käytännössä hallinnoidaan yhtenäisin perustein ja yhdellä ja samalla omavalvontasuunnitelmalla, samojen vastuuhenkilöiden tai tyypillisesti yhden yrittäjän toimesta. Erillistä toimipistekohtaista hallintoa ei siis yleensä ole.

Näin ollen vuodenvaihteessa Soteriin ilmestyneet palveluyksiköt eivät vastaa toiminnan todellista luonnetta, koska Soteri-merkintänä niiden tulisi olla itsenäisiä toiminnallisia ja hallinnollisia kokonaisuuksia, mitä yksittäiset toimipisteet eivät tyypillisesti jäsenkentän mikroyrityksissä tai laajemmmissakaan yrityksissä yleensä ole.

Useasta palveluyksiköstä seuraa myös lakisääteinen vaatimus ylläpitää omavalvontaohjelmaa. Omavalvontaohjelma on tarpeettoman raskas työkalu pienelle yritykselle, jolla on esimerkiksi kaksi toimipistettä, jos omavalvontaohjelmavaatimus perustuu ainoastaan siihen, että lupaviranomainen on muuntanut vuodenvaihteessa automaattisesti kahdesta terveydenhuollon toimintayksiköstä kaksi palveluyksikköä.

Omavalvontaohjelmaa ei voida tässä tilanteessa pitää valvontalain tavoitteiden kannalta tarpeellisenä, eikä myöskään yrityksen tai näiden asiakkaiden kannalta tarkoituksenmukaisena. Vaikka valvontaviranomainen (avi ja Valvira) ei omavalvontaohjelmaa olisi jäsenyritykseltä vaatinutkaan, on paikallinen hyvinvointialue saattanut valvontalakiin vedoten vaatia tällaisen asiakirjan esittämistä. Onhan omavalvontaohjelma omavalvontasuunnitelman tapaan julkinen asiakirja.

- **Kuntoutusyrittäjien ehdotus** on, että Soteriin lisättäisiin työkalu, joka mahdollistaisi palvelupisteiden siirtämisen yhden palveluyksikön alaisuudesta toisen palveluyksikön alaisuuteen. Tällöin yritys voisi siirron toteuttamisen jälkeen lakkauttaa tarpeettomat (tyhjät) palveluyksiköt.

Tällaisen työkalun lisääminen Soteriin olisi syytä tehdä ennen maaliskuuta 2025, jolloin yritykset ovat lakisääteisesti päivittämässä Soteriin merkittyjä tietojaan. Jos yrityksellä on vuodenvaihteen 2023-2024 viranomaismuutoksen vuoksi ylimääräisiä palveluyksiköitä, joutuvat yritykset lisäämään jokaiseen palveluyksikköön tarpeettomasti samat tiedot, jos palveluyksiköt eivät todellisuudessa eroa toisistaan. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena niin alan yritysten kuin valvontaviranomaistenkaan näkökulmasta, koska kyse ei ole todellisesta valvonnan tarpeesta eikä aidosti itsenäisistä palveluyksiköistä.

Palvelupiste vastaisikin palveluyksikköä paremmin sitä hallinnollista tarvetta, jonka valvontalaki asettaa sekä palveluntuottajille että valvontaviranomaisille. Ymmärrämme, että valvontalain toimeenpanossa toimintayksikköjen muuntaminen palveluyksiköiksi palvelupisteiden sijaan on ollut perusteltu ratkaisu viime vuodenvaihteessa, kun järjestelmä on otettu nopealla aikataululla käyttöön, mutta Soterin tarkoituksenmukaisen ja selkeän ylläpitämisen kannalta uusi palveluyksiköiden palvelupisteiden siirto- tai yhdistämistyökalu olisi erittäin tarpeellinen.

Kuntoutusyrittäjät on lähettänyt yllä olevaa tekstiä mukailevan sähköpostin eva@valvira.fi osoitteeseen 13.6.2024.

4. Olennaisten muutosten selvittämiseen tulisi olla ennakkoratkaisuelin. Hallinto-oikeudet eivät ole riittäviä, sillä ne eivät ole vuosikymmenten aikana onnistuneet tuottamaan ratkaisuja rajanvetokysymyksiin.

Valvontalain käytännön toimeenpanoon ja ratkaisukäytäntöön liittyy paljon käytännön tasolla olevia kysymyksiä, joiden ratkaisukäytäntö on hiljaista tietoa, eikä niihin liittyviä linjauksia aina julkaista julkisesti.

Esimerkkinä voidaan esittää käyntiosoitteellisen palvelupisteen ja asiakkaan luokse vietävän palvelun ero. Esimerkiksi Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen allasterapiakäynti voidaan toteuttaa sekä omassa altaassa, että julkisessa uimahallissa. Aluehallintovirastoille ei ole kuitenkaan selvää, milloin uima-altaassa suoritettu terapia katsotaan vastaanottokäynniksi (ja sitä varten tulisi rekisteröidä erillinen palvelupiste) ja milloin uima-allaskäynti vastaavasti katsottaisiin asiakkaan luokse viedyksi arkiympäristökäynniksi.

Toisena esimerkkinä voidaan esittää henkilöstön palkkaaminen. Tällä hetkellä aluehallintovirastojen viranhaltijoissa leviää ohjetta, jonka mukaan työntekijän palkkaamiselle tulisi olla aluehallintoviraston lupa. Tämä on yksityisissä yrityksissä hyvin vieras lähestymistapa, että työntekijän palkkaamiselle tulisi olla ennalta valtionhallinnon lupa.

Kolmantena esimerkkinä voidaan esittää palveluntuottajan osoitteen muuttaminen, jos suurin osa käynneistä, esimerkiksi 95 % on kotikäyntejä. Tällöin osoitteenmuutos koskee 5 % käynneistä eli pelkästään vastaanottokäyntejä. On perusteltua kysyä, onko kyseessä tällöin lainkaan lain edellyttämä ”olennainen muutos”, jos se koskee vain pientä osaa

yrittäjien toiminnasta. Kyse voisi yhtä hyvin olla vain ilmoitusluontoisesta osoitteenmuutoksesta, joka ei kaikissa tapauksissa edellyttäisi edes uutta rekisteröintipäätöstä.

- Kuntoutusyrittäjien ehdotus on, että valvontalain erityiskysymysten selvittämiseen tulisi olla olemassa ohjeellinen ”riidanratkaisuelin”, kuten STM:n ylläpitämä neuvotteluelin tai vastaava, jossa olisi edustus sekä valvontaviranomaisista, palveluntuottajista (järjestöistä) että mahdollisesti tulevaisuudessa myös hyvinvointialueista tai muista tahoista, joita asia koskee.
- Erityisesti erikseen ennakoon rekisteröitävän ”olennaisen muutoksen” käsitettä olisi syytä käydä yhteisesti läpi, jotta linjaukset olisivat valtakunnallisesti pääpiirteittäin yhtenäisiä.

Avien ja Valviran välillä oli aiemmin verkossa julkisesti saatavilla ”Valviran linjauksia” vanhan yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain yksityiskohtaisesta soveltamisesta. Tällainen työkalu tarvittaisiin myös tänä päivänä.

Lisätietoja

juhani.saarinen@kuntoutusyrittajat.fi

p. 0503240740

anna.nurmi-lehto@kuntoutusyrittajat.fi

p. 0445489753

www.kuntoutusyrittajat.fi